

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Razprave pri naših društvih. — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Slovenska Šolska Matica. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Inserat. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Pripravniki tečaj v Idriji.

Razprave pri naših društvih.

Vsako naše društvo ima tudi namen, poučevati svoje člane s primernimi razpravami in poučnimi predavanji. Kdor pa pazno pregleduje vzporedne društvenih zborov in poročila o njih, spozna takoj, da so posamezne razprave brez vsake logične medsebojne zveze ter večinoma le od slučaja odvisne. Slučajno je naletel kateri član na kakšno vprašanje, ki ga je zanimalo, poučil se je o njem in prišel z njim pred društvo. Često se je zgodilo na ta način, da so se vrstila v kakem društvu dalje časa le sorodna predavanja.

Dasiravno moramo biti hvaležni onim požrtvovalnim tovarišem in tovarišicam, ki sploh hočejo razpravljati v naših društvih, moramo vendar tudi priznati, da tako postopanje ni vzorno. Naša društva ne dosežajo na ta način povsem smotra, ki so si ga stavila. Govori in razpravlja se namreč mnogokrat o manj važnih, postranskih vprašanjih, medtem ko se važnejših, resnično aktualnih nihče ne dotakne.

Če hočemo dognati istinito lepe uspehe, če hočemo biti vsi vedno na časovni višini in če hočemo dati svoji organizaciji soliden temelj, moramo tudi to naše delovanje urediti po gotovem načelu.

Sestavila in izbrala bi se naj ona vprašanja, o katerih bi moral biti vsak učitelj dobro poučen, in ta vprašanja naj bi se razmotrivala toliko časa v raznih oblikah, da bi nam prešla takorekoč v kri in meso. Pri naših društvih naj bi se torej ne razpravljalo, o čemer bi se komu zljubilo, temveč društveno vodstvo naj določa teme in k istim se naj oglašajo govorniki.

Kdo pa se naj oglasi? Kdor je prijavil temo, tisti naj tudi razpravlja. — Tako poreče pač marsikdo, a neopravičeno in nepremišljeno. — Kaj pa, če je prijavil vprašanje kdo, ki si želi pojasnila in pouka, ki si ga on v svojih skromnih razmerah ne more dobiti? Ni li dolžnost nas, ki živimo bližje življenskih središč, da pomagamo tudi svojim oddaljenim tovarišem? Ni li glavna naloga naše organizacije, da navdušuje vse svoje člane za skupne smotre? In če hočemo koga navdušiti, ga moramo najprvo poučiti. — Nadalje tudi nismo vsi dobri govorniki. Bi li jeclajoči in bolehave člani ne smeli priporočati kakšnega vprašanja v razpravo?

Kdo pa naj potem razpravlja? Vsak zaveden učitelj (učiteljica), ki si more dobiti primernih pripomočkov. Vsaj eno večje vprašanje na leto bi pač lahko obdelal vsakdo izmed nas. Ako se pa k stavljenemu vprašanju

nihče prostovoljno ne oglasi, pa naj naprosi društveno vodstvo primernega govornika bodisi doma ali od drugod. Ne zahtevajmo preveč od nekaterih posameznikov in ne bodimo samo kritikastrji, temveč delujmo skupno vsak po svojih močeh za skupne smotre. Za nikogar ni častno, če hoče pri društvenih shodih samo uživati, sam pa nikdar ne pripomore drugim do užitka.

Marsikdo se sedaj tudi izgovarja, da bi tudi on rad razpravljal pri naših sestankih, a ne ve, o čem bi govoril. Takim bi se kratkim potom odvezel izgovor s sestavo aktualnih vprašanj.

Izvršila bi se pa ista menda tako:

1. Vsako društveno vodstvo naj bi sledilo s paznim očesom učiteljskemu gibanju in šolskemu razvoju doma in pri drugih narodih, oziroma v drugih državah. Kar bi moglo ta napredek doma pospešiti in okrepiti, naj se stavi med omenjena vprašanja. (V to svrhu naj bi bilo vsako društvo naročnik vsaj enemu večjemu tujemu šolsko-političnemu listu, pa tudi kakšni pedagoški reviji. Najvažnejše razprave teh listov naj bi se podavale primerno obdelane v naših društvih.)

2. Vsak član naj bi naznanil društvenemu vodstvu vprašanja, o katerih želi pojasnila, ali ki bi po njegovem mnenju ugodno vplivala na celokupnost.

3. Naša »Zaveza« naj bi stavila primerna vprašanja, ki se naj pretresujejo v posameznih društvih, da se more potem pri svojih velikih shodih sklicevati na rezultate teh razprav ter se omejiti le na najvažnejše stvari.

Na ta način bi se dobila lepa skupina vprašanj, iz katerih bi si vsako društvo lahko sestavilo krasen načrt za vse leto. Vsako naše zborovanje bi bilo zanimivo in živahno, a vrhutega bi stremilo vse učiteljstvo hote in nehote za svojimi voditelji. In v naši organizaciji bi ne delovali samo posamezniki kot doslej, ampak vsi društveniki, ker bi bili vsi dobro poučeni o končnih smotrih in vsi prepognjeni z istim duhom.

Takrat bi se o nas lahko govorilo kakor o Burih: Če nam ubijejo enega generala, jih ostane deset.

Tudi upravni odbor naše dične »Zaveze« je krenil letos na to pot, ko je on določil, oziroma nasvetoval vprašanja, o katerih naj se razpravlja pri letošnji glavni skupščini v Postojni.

»Svobodna šola in svobodno učiteljstvo« je gotovo tema, ki se ne more nikdar dovolj razmotrivati, potrebna je pa posebno sedaj, ko hočejo kranjski klerikalci s pasjim bičem pritirati učiteljstvo pred svoje noge.

Da je tudi drugo vprašanje potrebno in aktuelno, mi ni treba še posebe naglašati.

In »Zaveza« išče sedaj k tema razpravama primernih govornikov. Sramotno bi bilo za nas vse, ako bi se nas ne oglasilo toliko, da bi predsedništvu izbira delala preglavico.

—m—

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

Na tak način delujejo klerikalci sploh, kadar pridejo ob ugled in spoštovanje. Podobni propovedi vzdržujejo strah in spoštovanje do duhovščine, ker ne mara nihče biti po smrti pogubljen. Ako naš narod trpi še takšno škodo od teh ljudi, godrnja sicer na skrivnem, a odločilno se ne upa nastopiti proti duhovščini. Rekli smo, da je zlasti mlada duhovščina med našim narodom kuga demoralizacije, ponekod se gode kar strahovite reči zlasti proti šesti božji zapovedi. Vedenje njihovo je pod ničlo. Njih geslo je: Ven iz zakristije med svet! Svet pa je poln življenja, poln prilik do uživanja posvetnih sladkosti. Ker so siti in pod kožo krvavi kot mi, zabredejo globoko v izpodtiko, pohujšanje in veliko škodo našega vernega naroda. — Kdor takšne pohujšljivce in lahkovičevce pokara, ozmerja in jim dela ovire, naj bi s tem storil smrtni greh? Tak naj je protivnik cerkvi in Kristus samemu? To je naravnost nemogoče, naši zdravi pameti in verskim resnicam naravnost nasprotno! Liberalizem pobija pogubonosno delovanje take duhovščine za posvetne zadeve, za posvetno skrb posvetnega blaga, časti in slave, na političnem polju se bojuje zoper klerikalno nadvlado ter svetuje duhovščini, naj se vestno drži svoje službe in naj je ne zanemarja. Ločiti moramo torej duhovnike na dva dela, na tiste, ki vestno izpolnjujejo svoje stanovske dolžnosti ter žive moralčno, kakor sami uče, in na tiste, ki so sicer duhovniki kakor prvi, pa bijejo boj za posvetno blago, čast, slavo in nadvlado.

Primerjamo lahko učečo cerkev s človekom. Človek ima dušo in telo. Duša je, ki vladaj telo. Telo je v zvezi z dušo je lahko krepko, močno in zdravo, ali pa bolešno, pokvarjeno, z raznimi ranami in drugimi boleznimi obdano, pa je še vedno živo, dokler je duša v njem. Učeča cerkev je podobna telesu, nauk, ki ga uči, pa naši duši. Da se nauk ohrani nepokvarjen do konca sveta, mora zahvaliti Kristus samega, ki je njen varuh in zaščitnik. Rak-rana na telesu sv. cerkve je klerikalizem, ki se je poglobil v materijalizem in ki se bojuje z vsemi silami za nadvlado in posvetnost. Zaradi te rane ni še uničeno celo telo, ni še nevarnosti, da bi umrlo, ker je še duh božji v njem. Kakor pa trpi celo telo radi skeleče rane, da hira in slabi, tako tudi provzročja klerikalizem na telesu sv. cerkve, da hira in ne more zgledati kot cvetoče zdravo telo. Telesne bolezni moramo zdraviti, da ne pride smrt. Takisto moramo zdraviti rano svete cerkve s tem, da se z vsemi silami upremo pogubonosnemu, pohujšljivemu, nikoli sitemu, po nadvladi hrepenečemu klerikalizmu! Zato ne bomo

imeli smrtnega greha, ampak veliko zaslug pri Bogu. Zakaj ako staremo in poderemo klerikalizem na tla, ozdravimo s tem rano na telesu naše sv. cerkve same.

Obče je znan med našim narodom rek: »Vera je prišla po farjih gor, po farjih gre dol.« To je tudi popolnoma resnično, zakaj predobro vemo, kako raste zaradi slabe duhovščine verski indiferentizem med našim narodom. Hodijo sicer v cerkev, a le iz navade; molijo tudi, pa le iz navade in brez prave pobožnosti. Kadar so sami v ožjem prijateljskem krogu pri dobri kapljici, takrat pridejo izbruhi na duhovnike in vero na dan, da bi človek ne verjel, da se mu kar lasje na glavi ježe. Ako jih kdo pouči, da moramo ločiti vero od pohujšljivih njenih oznanjevalcev, dobi odgovor: »Vi ste tudi klerikalec, ako zagovarjate te vrste ljudi!«

Le tako naprej! Te vrste ljudi je vedno več in jih tudi bo čedalje več. Teh ni pokvaril liberalizem z brezverskim časopisjem, kakor vedno upije klerikalizem, saj mnogi izmed njih nič ne bero teh listov. Pokvaril jih je marveč klerikalizem sam s svojim brezvestnim postopanjem, s svojim novodobnim bojem, s hujskanjem, obrekovanjem in s strahovitim pritiskom na svetem mestu!

Klerikalizem si je znal pomagati proti imenovanemu narodnemu reku, da je po duhovščini prišla vera in po tej sedaj propada s tem, da ga paralelizira z nasprotnim narodnim rekom, namreč: »Ne glej me, marveč pošlušaj me!« Kar pomeni, po domače rečeno, da se ne sme gledati na delovanje duhovnikov, ampak na nauk, ki ga oni učijo. Ta rek je popolnoma brezverski. Ako se od nas učiteljev zahteva lepo in zgledno življenje tembolj se mora to zahtevati od duhovnikov, od Kristusovih namestnikov. Mar ni Kristus sam lepo in zgledno živel, da mu nihče ni mogel očitati ničesar? Ako hočejo uživati čast naši duhovniki kot namestniki Kristusa samega, morajo vsaj po možnosti posnemati njega tudi v posvetnih zadevah, da dobe čast in spoštovanje pri ljudstvu, ne pa delati zdražbe, prepir, sovraštvo in pohujšanje.

Ni dolgo od tega, ko smo slišali v cerkvi od nekega dušnega pastirja sledečo propoved (povemo jo v glavnih potezah): »Dobil sem v roke knjižico nekega ameriškega slovenskega duhovnika, ki trdi, da je v Ameriki za Slovence veliko manj priložnosti postati brezverec kakor v stari domovini. Prepotoval je vse slovenske dežele in pri tem razvidel, da postaja ljudstvo silno neverno. Brezversko časopisje je med Slovenci v primeri z drugimi narodi silno razširjeno, v večji meri kakor krščansko časopisje. Ako bi ljudje ne podpirali brezverskih časopisov, prenehati bi morali izhajati in s tem bi prenehalo brezversko hujskanje.« To so misli ameriškega slovenskega duhovnika. Propovednik pravi dalje: »Vsi tisti, ki berejo in z naročitvijo podpirajo brezverske liberalne liste, žive v smrtnem grehu, vsa njih molitev in dobra dela niso vredna pred Bogom nič.«

Američan je povedal pravo in bridko resnico. Z brezverskim časopisjem je mislil liberalno časopisje. To res raste pri nas kot gobe po dežju, in tudi v gmotnem oziru dobro izhaja, ker ga narod podpira. Takoimenovano krščansko časopisje pa propada, ker je pisano v duhu klerikalizma, ki se bori z lažjo, obrekovanjem in nezdravimi gospodarskimi zadevami. Iz tega se učimo, da se liberalizem silno širi, klerikalizem pa propada, ker se ljudstvu odpirajo oči, da se tega boj za nadvlado in posvetne zadeve ne ujema z duhovskim poklicem.